

ДНЕВНИКЪ

(стенографически)

на

II-то обикновено Народно Събрание.

XXI ЗАСЪДАНИЕ, ПОНЕДЪЛНИКЪ, 28 АПРИЛИЙ 1880 ГОД.

(Подъ председателството на г-на П. Р. Славейкова — Начало въ 1 часа и 45 мин. подиръ пладнѣ.)

Председателъ: (Звъни.) Обръщамъ вниманието на присъствающитѣ депутати върху четението на списъка, за да видимъ, колко депутати присъствуватъ и колко отсъствуватъ.

Секр. Золотовъ: (Чете списъкътъ на депутатитѣ.) На 25 число отсъствуваха: Икономъ П. Тодоръ, Янко Цвѣтановъ, Стоичко Стояновъ, Л. Павловъ, Стоянъ Брънчевъ, Патю Попповъ, Ив. Драсовъ, Свещеникъ Григорий, Петко Горбановъ, Стаменъ Христовъ, А. Каракашовъ, Нино Петровъ, Тодоръ Балабановъ, Дим. Ивановъ, Иванъ Попповъ, Кжндо Ивановъ, Г. Попповъ, Даскалъ Тодоръ, Райчо Каролевъ, Г. Момчевъ, Анастасъ Кунчевъ, Д-ръ Антоновъ, Тодоръ Бурмовъ, Г. Геровъ, Азисъ Ефенди, Тодоръ Станчевъ, Еремия Гешовъ, А. Цановъ, Г. Черневъ, Д. Бърневъ, Михалаки Колони, Богърски и К. Стоиловъ.

Председателъ: Отъ 171 деп. 25 сж касирани и 35 отсъствующи; присъствуватъ 115; слѣдователно имамъ вишегласие и обявявамъ засѣданието за отворено. Има да забѣлѣжа, че като приложихми още двама депутати въ цѣлото число на депутатитѣ, то има още една несправностъ да се поправи; отъ Никополскій окръгъ, отъ гдѣто трѣ-

бало да бѣдѣтъ 4-ма депутати, споредъ протоколитѣ, представили сж се само трима. За това, трѣба този депутатъ да се притури въ числото на другитѣ депутати. Моля г-да депутатитѣ, които знаятъ за това, да ни расправятъ какъ е станало.

Т. Станчовъ: Азъ съмъ избранъ и отъ двѣтъ околии отъ Брѣсть и Радиненци; но незнамъ, по каква причина, това не е забѣлѣжено въ протоколитѣ. Когато станаха изборитѣ въ Брестъ, азъ бѣхъ избранъ отъ тамъ съ 560 гласа; слѣдъ като се прочели бюлетинитѣ и моето име отивало на реда, членътъ отъ окр. съвѣтъ Ангелъ Първановъ, захваналъ да ме ругае съ най непростойни думи, като нападаше моята личностъ. Когато се явява послѣ въ града и разказва на началника, че съмъ избранъ, то началникътъ го съвѣтвалъ да се прѣправятъ протоколитѣ. Азъ зная, че съмъ представителъ, отъ Брѣсть и Радиненецъ; а като дойдохъ тука, чувамъ че името ми въ Брѣсть го нѣма.

Грънчаровъ: Никополскій окръгъ, на колко околии е раздѣленъ? Ако е раздѣленъ на 4 околии, то трѣба да има 4 депутати; или трѣбало е въ нѣкоя околия да се изберѣтъ двама депутати. Това трѣба да се знае.

Т. Станчовъ: Никополский окр. е раздѣленъ на 3 околии: Никополъ избира един депутатъ; Радиненецъ—единъ, а Бръстъ—2 депутати.

Предсѣдателъ: Азъ ще моля бюрото да земе въ внимание думитѣ на този депутатъ за допълнение на изборитѣ, а послѣ, когато отиде испитателна комисия, ще се запише въ протоколитѣ да се изслѣдва и тази неправда, и да се види този произволъ, кога е станалъ, и какъ е станалъ. Сега ще пристѣпимъ къмъ четението на протоколитѣ отъ XIX засѣдание.

Секр. Коевъ: (Чете протоколитѣ отъ XIX засѣдание.)

Предсѣдателъ: Има ли нѣкой да направи забѣлѣжка върху четения протоколъ?

Расолковъ: Въ протокола се казва, че Милетичъ заявява съ прошение, че е дошълъ въ 1867 год. въ България, когато той е дошълъ въ 1857 год., споредъ прошения му.

Предсѣдателъ: Ще се земе въ внимание и може въ другитѣ стенографически протоколи да е написано по право. Има ли нѣкой да каже нѣщо въобщо върху протоколитѣ?

Михайловский: Има да забѣлѣжа, че въ протоколитѣ се не казва; кога министритѣ ще дадѣтъ отговоръ на тия прошения.

Предсѣдателъ: Не е ставало дума за това; зарадъ туй го и нѣма въ протоколътъ. Искане ли Нар. Събрание да се забѣлѣжи въ протоколътъ, че то желае отговоръ отъ министерството за прошенията, които сж му отправени за освѣтление на камарата?

Митр. Мелетий: Въ Конституцията нищо такова не се казва, че безъ друго Нар. Събрание трѣбало да земе отговоръ. Ние глѣдами, че въ рапорта просто се казва: да се препратятъ на надлежния министръ. И Конституцията показва пакъ сжщото; и азъ не незная да ли за всѣко прошение трѣба да се иска отговоръ отъ министерството, или да се довъримъ на него.

П. Станчовъ: Азъ се удивлявамъ на г-на Михайловский, толкозъ повече, че този въпросъ се рѣши отъ Нар. Събрание, което се произнесе да се препратятъ до министерството; и тамъ дѣто трѣбаше разяснения, то се и забѣлѣжи. Така на пр. за прошения на полициймейстера стана интерпелация за изучаване на предмѣта; изисква се, да дойде министра въ камарата, за да даде разяснения. Разбира се, че за всѣко прошение отъ малка важностъ нѣма да се искатъ разяснения, но само отъ такива, които иматъ голѣма важностъ.

Предсѣдателъ: Думитѣ на г-на Станчова потвърдяватъ ония, на г-на Михайловский, именно че това не е забѣлѣжено.

Михайловский: За това, именно минуватъ

прѣзъ камарата; иначе, трѣбаше да се направятъ прошенията право до министерството, когато камарата не ще да знае какво слѣдствие иматъ тѣ; но, камарата трѣба да знае, какъ ще се рѣшатъ тѣ. Тѣй на пр. одному зели жената; други търговци се скарали по между си и полициймейстерътъ ги запрѣлъ и др. подобни случаи. Тѣзи работи сж испратени въ министерството за изслѣждане, и то ще даде отговоръ, кога се свърши работата.

П. Станчовъ: Г-нъ Михайловский добръ би направилъ, да предложи това, когато се разглеждатъ прошенията; сега се проверяватъ протоколитѣ.

Предсѣдателъ: Имамъ да забѣлѣжа относително до тѣзи депутати, които се не явяватъ три пѣти на редъ. Има лица, на които сми писали, и които не щѣтъ ни да отговарятъ. Бюрото мислене, че може би да ги сплаши, като обяви, че ще яви на избирателитѣ имъ, за нередовното имъ присѣствие въ камарата. Защото, ако ги оставимъ, да правятъ това единъ и другъ, то най-сѣтне можемъ да стигнемъ до такава една степенъ, щото не ще имаме въ камарата достаточное число депутати. Това трѣба да рѣшимъ.

Михайловский: Дѣйствително това трѣба да се рѣши. Подиръ 5 мѣсяци ще имаме и друга сесия. Предположете си, че ще дойдѣтъ само 80 души представители; тогава камарата какъ ще постѣпи? Това не е предвидено въ Конституцията, и за това трѣба да се зематъ мѣрки. Сега има отъ 105 до 115 представители; но ако да бѣхъ по малко отъ половината, тогава какво щѣхъ да правимъ?

Ст. Попповъ: 19-й членъ на правилника казва: че ако нѣкой си 3 пѣти наредъ не дохожда то ще се лишава отъ платата. Отъ това се види, че това е рѣшено въ правилника.

Михайловский: Туканитѣ не приемватъ никаква плата и ония, които не сж излѣзли отъ отечеството си и тѣ не приематъ плата; какво ще правимъ съ тѣхъ?

Д-ръ Молловъ: ние не можемъ да го рѣшимъ. Г-нъ Михайловский казва, че ако до година, или въобщо въ идущата сесия, не се съберѣтъ депутатитѣ, що ще правимъ съ тѣхъ? — Ние сега имаме 115 души и Събранието е пълно; но какво ще бжде за напредъ? Това не можемъ да предвидимъ и за това не можемъ за напредъ да рѣшаваме работи. Колкото за тия, които не дохождатъ, то може да имъ се направи забѣлѣжка или да имъ се отнематъ паритѣ; но напредъ, което се предложи, трѣба да се остави за въ бѣдѣ, а сега нѣма да го рѣшаваме.

Предсѣдателъ: Азъ на противъ мисля, че избирателитѣ трѣба да знаятъ, присѣтствуватъ ли онѣзи, които сж тѣ избрали или не? защото, до година може

да не ги избератъ и мисля, че това е въ ржцѣте на Нар. Събрание да го рѣши.

Д-ръ Молловъ: Колкото за избирателитѣ, ако трѣба да знаятъ, да ли присѣтствуватъ тѣхнитѣ представители, то за това сж достаточни протоколитѣ, въ които е казано, че еди-кой присѣтствува и еди-кой не присѣтствува и ако сж избрали такъвъ, те ще се научатъ за него.

Михайловскій: Нови избори ще станатъ слѣдъ три години. Додѣто протоколитѣ бждатъ въ ржцѣтъ на избирателитѣ, то ще се мине година врѣме; ония, които не дохождатъ, задържаватъ имъ се паритѣ; но ония, които сж въ София, какъ ще ги изобличимъ?

Предсѣдателъ: Отъ протоколитѣ се вижда, кои липсватъ; но съ това не се свършва работата. Когато на това не гледатъ, то бюрото мисли да съобщи на избирателитѣ, че тѣхнитѣ представители не посѣщаватъ Събранието; или мисли Събранието, просто така да си остане въ протоколитѣ, че не сж присѣтствували?

Сукнаровъ: Г-да! Депутатството не е нѣкое право, което е подчинено на кондиции. Та немогатъ и самитѣ избиратели да даватъ заповѣди на депутатъ, какъ да се владѣе. Въ сжщото врѣме, когато става представителъ, той като представлява избирателитѣ, представлява една политическа личностъ съ извѣстна программа и остава съвсѣмъ на неговата воля: ако ще, присѣтствува въ Събранието, ако не ще — не присѣтствува. Въ нѣкои мѣста се отдѣляватъ цѣли фракции, които просто се съгласяватъ да отсѣтствуватъ отъ Събранието и никой не може да ги принуди; това е тѣхна воля. Ако се случи да не се събератъ достаточенъ число представители, то остава правото на Князя, да распусне камарата и да се направятъ нови избори. Други мѣрки не могатъ да се зематъ освѣнъ едно поканване.

Предсѣдателъ: Колкото за поканване то е рѣшено и нѣма нужда да се вотира на ново. Сега се иска да пристѣпимъ къмъ дневния редъ, моля г-на докладчика на прошектарната коммисию да ни прочете своятъ докладъ.

Докл. Храновъ: Азъ мисля, че въпросътъ е за преселенцитѣ, който остана отъ онзи день. Сега да се пита Нар. Събрание: желае ли нѣкой да говори?

Д-ръ Минчовичъ: (Отъ трибуната.) Въ послѣдното засѣданіе мнозина представители говориха върху дадения въпросъ, и върху желанието на нашитѣ братия, живущи въ Россия, Ромѣния и Австрия, които желаятъ да се върнатъ въ роднитѣ си мѣста. Азъ зехъ думата, да поговоря върху този отъ голѣма важность въпросъ. Почитаеми г-да! Азъ мисля, че на всички насъ е извѣстно, че преди крѣвопролит-

ната славна война, на която отъ блистателнитѣ слѣдствия биде и нашето окончателно освобождение отъ петъ-вѣковното несносно робство; мисля, че синца знаемъ, че преди тѣзи война, България е имала по голѣми приходи отъ днесъ. Ако не се лажемъ, тия приходи сж възлизали до три милиона лири. Между многото и разни причини, които сж дали поводъ да се на малжѣтия приходи е и намалението на населението въ нашето отечество. Ще каже, че за да се умножатъ тия приходи, нужно е и необходимо е, да се умножи и населението. Освѣнъ това, въ нашето отечество има много пространни земи, плодородни и не населени и понеже не се работятъ, не принасятъ никаква полза. Тия мѣста иматъ нужда отъ хора за да се работятъ, но хора нѣма. По тѣзи причина, ние трѣба съ благодарение да приемемъ всички отъ нашитѣ еднокръвни братия, които би пожелали да се върнатъ въ родното си мѣсто и да имъ помогнемъ материално; да имъ помогнемъ съ каквото и да е срѣдство; да имъ се даде улеснение за да могатъ да се върнатъ между насъ. Само съ този начинъ може да се усили българскій елментъ въ Княжеството, да се усили населението, както и държавнитѣ приходи. Съ това ние, г-да, ще направимъ една голѣма услуга на отечеството си и ще му принесемъ една твърдѣ голѣма полза. Нека земемъ за примѣръ другитѣ по голѣми държави; при всячко че не усѣщатъ сжщитѣ нужди, които усѣщамъ ние, пакъ правятъ голѣми жертви за да привлечатъ населението въ своитѣ държави. Нека по напомнимъ само онова, което направи турция за преселването на черкезитѣ и татаритѣ, за да се усили мусульманското население. Тѣ ги пренасиха на свое иждивение, и правителството имъ даде пари да си купятъ земеделѣчески орждия; освободи ги отъ налозитѣ и насили насъ българитѣ да имъ направимъ къщи, — едно нѣщо, което ния нѣма да направимъ съ нашитѣ съграждани. Когато такива голѣми и силни държави правятъ такива голѣми жертви за да усилятъ тѣхното население, то защо ние да не послѣдвамъ тѣхния примѣръ? Защо и ние да не направимъ сжщото? Защо да не направимъ нѣкои малки жертви за да улеснимъ преселването на нашитѣ братия между насъ? Въпросътъ е, г-да, твърдѣ важенъ, и не търпи отлагане; за това, трѣба да го рѣшимъ окончателно въ наша полза за да упазимъ отечеството си отъ пропастьта, която го угрожава. Прочетете г-да нѣмскитѣ вѣстници, и ще видите, какъ пишатъ за нашето отечество? И ще видите, че катастрофата е предлежаща. Тия пишатъ така: не далеко отъ Германия има една пространна земя; плодородна, богата и надарена отъ природата; тая земя е България; тя е най-сгодна за преселване, защото нашитѣ пресѣленци тамъ ще развиятъ

германската цивилизация и въ мѣсто да ходятъ да се скитатъ далечъ въ мѣста, като Америка, по добръ би било да се преселатъ въ тѣзи земя, която е толкози близо при Германия. съ която могатъ всѣкога да иматъ съобщение. Така проповѣдватъ германскитѣ публицисти на своитѣ съотечественици и ако тѣзи германски преселенци послушатъ този съвѣтъ и захванатъ да се преселяватъ тука, то азъ съмъ увѣренъ, че подиръ малко години, ще се напълни нашето отечество съ нѣмци и слѣдъ единъ или два вѣка тукъ ще стане нѣмска колония. Тогава ви питамъ: какво ще стане съ нашитѣ завѣтни желания, съ нашитѣ святи надѣжди за народното ни обединение, за величието и славата на нашето мило отечество?! Тѣзи причина е достаточна за да ни убѣди? че не трѣба да се двоумимъ, но съ драго сърдце да направимъ всевъзможни пожертвувания, за да се улесни преселването на нашитѣ еднокръвни братия, за да могатъ да се населятъ между насъ, така щото, да не остане нито една педя мѣсто за страниитѣ колонисти, но всичко да се засели съ еднородни наши братия. Сега да видимъ: какво желаятъ тия наши братия? Тѣ желаятъ:

1.) Да имъ се отстъпи по нѣколко уврата земя за работение;

2) Да се освободятъ за нѣколко години отъ налозитѣ;

3) Да имъ се помогне парично или материално за пренасянето имъ въ България.

4) Да имъ се купятъ земеделѣчески орджия и волове; и

5) Да се освободятъ отъ военната повинность.

Колкото за първото, мисля, че синца сми съгласни да имъ се отстъпи; колкото за втората точка, то споредъ мнѣнието на нѣкои депутати, трѣба да се освободятъ за нѣколко години отъ прямитѣ даждия; за третата точка, пакъ трѣба материално да имъ се помогне за да се пренесатъ въ България; за четвъртата точка, мисля, че всички сж на мнѣние, че земеделѣческитѣ каси могатъ взаимнообразно да имъ доставятъ нужнитѣ срдства за да си купятъ волове; а колкото за послѣдната точка, то азъ я отблъснувамъ, както и сичкитѣ други депутати, защото всѣки българинъ е длъженъ да слугува на отечеството си и да жертвува за него милото и драгото. Освѣнъ това, тѣ ще бждатъ граждани, които ще се радватъ на всичкитѣ граждански и политически правдини; за това трѣба да се повинуватъ на длъжноститѣ и тягобитѣ. За това, предлагамъ, да се приематъ отъ Събранието слѣдующитѣ точки:

1.) Да се даде на всѣко едно семейство отъ всичкитѣ преселенци Българи отъ 30 до 40 уврата земя.

2) Да се освободятъ за 5 год. всичкитѣ преселенци българи отъ прямитѣ налози.

3) Да се открие единъ кредитъ, който да послужи за пренасянето на българскитѣ преселенци.

4) Да се даде взаимнообразно отъ земеделѣческитѣ каси на всичкитѣ преселенци Българи нужното количество пари, за да си купятъ волове и земеделѣчески орджия.

Въ заключение ще кажъ, г-да, че обръщамъ вниманието на синца върху този твърдѣ важенъ въпросъ и умолявамъ да размислите зрѣло, преди да земете окончателно рѣшение; защото, ние ще бждемъ отговорни прѣдъ потомството за всичкитѣ лонии и гибелни слѣдствия отъ това рѣшение.

Сукнаровъ: Мисля, че Нар. Събрание както отъ онзиденниитѣ разисквания, така и отъ дневнитѣ, а и отъ предложението на г-на Предговорившии се освѣтли твърдѣ добръ върху този въпросъ. Азъ нѣма да говоря нѣщо повѣче като знамъ, че колкото и да се говори върху този въпросъ, безъ никакавъ законъ, Нар. Събрание пакъ не ще може да го разрѣши, добръ и за това съмъ направилъ единъ законопроектъ, който е подписанъ отъ 38 души отъ присѣтствующитѣ, като съмъ зель въ внимание да се даде, по възможности улеснение за преселенцитѣ, отъ една страна, а отъ друга страна, да се махнатъ и всички случаи, които би имъ дали възможность за достигване нѣкоя спекулятивна цѣль. Този законопроектъ има 10 члена. (Чете:)

ПРОЕКТЪ

ЗАКОНЪ

За населяване на не населенитѣ (праздни) държавни земи въ България.

Чл. 1. На всичкитѣ ненаселени (праздни) държавни земи въ България могатъ да са заселяватъ, съгласно съ тоя законъ, Българи отъ чужди земи, които са занимаватъ съ земеделѣние и скотоводство, или съ занаятъ не обходимъ за земеделѣието.

Чл. 2. Земитѣ, които ще се населяватъ, предварително ще се измѣрватъ и ще са опредѣляватъ по колко семейства могатъ да се заселятъ на тѣхъ, като се внимава да се не притесняватъ и съсѣднитѣ села.

Чл. 3. Ония, които желаятъ да се заселятъ на подобни земи, ще се отнасятъ до министрътъ на финанцитѣ.

Чл. 4. Министрътъ на финанцитѣ предварително събира свѣдения за състоянието и поведението, както и за причинитѣ на преселяването имъ и, слѣдъ като се увѣри, че тѣ могатъ да бждатъ полезни и че причинитѣ за преселяването имъ сж благословни, рѣшава: да се приематъ.

Чл. 5. На преселенцитѣ, споредъ числото на членоветѣ въ семейството и състоянието имъ, се давануждната земя и имъ се позволява да отсѣкатъ необходимиятъ материалъ (гора) за построение живелища и земеделѣчески орджия отъ държавнитѣ гори безъ мито. А ония, които се засе-

лять въ предѣлитѣ на сѣществующитѣ общини, ползуватъ се съ такавъ метериятъ отъ общинскитѣ гори на равно съ другитѣ членове отъ сѣщитѣ общини.

На едно семейство ще се дава за заселение и обработване земя, съобразно съ числото на членоветѣ му и качеството на земята; но въ всяки случаи, не повече отъ 12 дюлюма; а такожде и съразмѣрно пасище за велички.

Чл. 6. На съвѣтъ лишениѣ отъ сръдства преселници ще се дава и заемъ споредъ нуждитѣ имъ пѣтъ земледѣлческитѣ каспи и отъ правит. фондъ, срещу взаимнопоръчителство, безъ лихва за три години.

Слѣдъ истечението обаче на тоя срокъ, ония, които не възврънатъ заемътъ ще почнатъ да плащатъ и законна лихва и заедно съ лихвитѣ трѣба да исплатятъ и главитѣ на шестѣсечни срокове, въ растояние на три години.

Заемътъ не трѣба да замине половината отъ стойността на имуществото имъ.

Чл. 7. Преселницитѣ ще се ползуватъ отъ дадената имъ земя, безъ да могатъ да иматъ право да я продаватъ или залагатъ въ растояние на 20 години и само слѣдъ истечението на тоя срокъ, ще станатъ сѣщи нейни притѣжатели.

На ония отъ преселницитѣ, които въ растояние на тоя срокъ се покажатъ, некадѣрни въ разработване на дадената имъ земя, ще се отгѣма отъ тѣхъ земята и ще остава въ расположеение на правителството. Сѣщо ще са постъжива и съ оная земя, която остане слѣдъ измиранieto на едно семейство въ растояние на 20-тѣ години.

Чл. 8. Преселницитѣ, които се заселятъ въ источната частъ на България, включително съ Тузлукътъ и Дели-Орманъ, се освободяватъ отъ самитѣ даноци за 6 години и отъ военната служба въ редоветѣ на войската за 4 години, а ония въ другитѣ части, се освободяватъ само отъ държавни даноци за три години.

Покъщницата, скотоветѣ и земледѣлческитѣ или запаятъчески оръдия, които носятъ съ себе си преселницитѣ при влизанieto си въ България, се освободени отъ мито.

Чл. 9. Заселениѣ въѣче преселници не се ползуватъ отъ предвидениѣ въ предиущий Чл. 8 правдини.

Чл. 10. Велички преселници щомъ влезатъ въ България, се считатъ за български поданиници и се подчиняватъ на пълно на дѣйствующитѣ въ България закони.

Подиръ това, нѣмамъ що да говори, но остана на Народ. Събрание да го разисква.

Стамбуловъ: Азъ моля г. Предс. понеже законътъ не е напечатанъ, и не е раздаденъ 3 дена напредъ, то преди да се разисква, Народ. Събрание да разисква и да рѣши въпросътъ само за тѣзи преселници, които искатъ изъ Руссия да преминатъ въ България, Мисля, че то знае работата и въпросътъ е само да ли ще имъ се помогне или не? Но единъ законопроектъ, който се отнася до такава важность, съ който се изиква да се отпуснатъ общински земи, то е доста важна работа и струва ми се, ако се земе въ внимание, че трѣба да се развива богатството и индустрията въ нашето отечество, то можемъ сѣщо да направимъ и за селениѣ отъ Балкана и туй е съобразно съ това. Този въпросъ е твърдѣ важенъ и прѣди да се състави законопроектъ, трѣба добръ да се обмисли. За това, нужно е да го има всѣки въ рѣцѣ тѣ си напечатанъ или налитогра-

фиранъ. за да не се направи нѣкоя погрѣшка.

Сукнаровъ: По правилника разбирамъ, че трѣба да е предаденъ на една коммисия, която ще представи непечатанъ докладъ за него.

Предсѣдателъ: Имамъ честъ да кажа, че върху този въпросъ и министерството сѣщо е мислило и ако добръ се е освѣтлило, то, мисля, да предложатъ на Нар. Събрание да разрѣши нѣкоя пособия, които може да се похарчатъ за колонизиранieto на нашата земя, което е необходимо. Г-нъ Министръ на Финанситѣ се не намира тука, да каже своитѣ възгледи и тогазъ да се предаде на коммисията, която да изработи по пълненъ проектъ. Ние зимами проекта на г-на Сукнарова, като поводъ да говоримъ върху това; а поводътъ на този проектъ, е прошенieto на жителитѣ отъ селата Търновка и Царицино. Азъ мисля, че трѣба да се поразмисли по сериозно за този предметъ; за това, ако желае Нар. Събрание, да извѣстимъ Министра на Финанситѣ да дойде тука, за да видимъ, какво мисли той, а горѣ долѣ, чухми мнѣнието и на депутатитѣ и тогазъ да рѣшаваме въпросътъ.

Савва Илиевъ: Проектътъ, който се предлага отъ г-на Сукнарова, е потвърденъ отъ 38 депутати, ще каже, че той се подкрѣпя отъ $\frac{1}{4}$ на присѣтствующитѣ. Споредъ това той законно е влязълъ въ камарата и трѣба да се печата и да се раздаде, като проектъ, който трѣба да се разгледа. Слѣдъ това да се избере коммисия да го разгледа, а тя да предложи своя рапортъ на Събранието.

Предсѣдателъ: Азъ предлагамъ, само ако иска Народ. Събрание, да разисква върху този проектъ, да чуе мнѣнието и на Министра на Финанс., който се занимава съ този въпросъ и тогазъ да дойдемъ до заключение.

Стамбуловъ: Проектътъ ще се отложи, до когато начене да го разгледа коммисията; така трѣба да се върви по правилника. Колкото за въпросътъ, дѣто нѣмамы законъ, то пакъ ще можемъ да разгледамы прошенията, дадени отъ Българитѣ въ Кримъ. А за това ние да рѣшимъ: ще ли се разгледа това прошение, преди да бжде одобренъ този проектъ, или да го отхвърлимъ? Моля г. Предсѣдателя, да не мѣси този въпросъ, а коммисията, като остави на страна законопроекта, да разгледа сега прошенieto на тия Българи. По този въпросъ говори дълго и широко г-нъ Минчовичъ, но проектътъ ще може да стане подиръ една или двѣ недѣли; а за прошенieto да се рѣши сега.

Савва Илиевъ: Напълно се съгласявамъ съ предговорившия, само трѣба да се земе въ внимание, че, ако днесъ е подадено прошение отъ едного, който иска да се пресели, то може, слѣдъ малко врѣме, да се появи и другъ; така щото за това

е необходимо нужно веднѣжъ завинаги да се състави единъ законъ и едни извѣстни правила, по които ще можемъ да приемами преселенци.

Михайловскій: За заселване нашата земя, трѣба да се има грижа. Нашата земя може да нахрани и тройно население. У насъ има земи три вида: частна, общественна и правителствена. Добро би било Правителството да ни каже, колко има на свое разположение отъ свои земи и дѣ сж тия земи. Това е най главния въпросъ. Но ние каква помощъ за превозъ или за добитѣкъ ще имъ дадемъ и колко земи или за военна повинностъ, защото, макаръ да сжществува обща повинностъ, но за една или двѣ години можаше да имъ се отпустни тѣ, за да могатъ тѣ да си направятъ къщи и синовете да имъ помагатъ. Но, главното е, въ коя мѣстностъ правителството има свои земи, които може да отстъпи. Ние имаме черкезски и татарски села, но тѣ не бѣхж правителствени, а общински и отъ нѣколко по близки села се зеха тия мѣста и се дадоха на Черкезитѣ. Общинскитѣ земи, ако сж широки и тѣ могатъ да се отдѣлятъ на преселенцитѣ. Азъ мисля, че правителствени земи нѣма много; но общински има доста, най вече въ Балчикския окръгъ. Тамъ двѣ или 3 села сж празни и тѣ могатъ да се отстъпятъ и най вече има земи празни въ черноморскитѣ мѣста; но тамъ общински земи има много, а правителствени малко.

Сукнаровъ: Разбира се, че Министритѣ ще бжджъ тука, когато ще са разисква законопроектъ; а комисията, ако намѣри за добръ, предварително ще иска отъ тѣхъ разяснение и тѣ ще и даджъ. Разумѣва се, че тѣ като изпълнителна властъ и иматъ на рѣцѣ материяли и свѣдѣния за земитѣ, които частни лица не могатъ да иматъ.

Попъ Тодоръ: Когато има представенъ законопроектъ, отъ една страна и отъ друга страна, има прошения отъ 2 села, които искатъ да се заселятъ въ България, тогава впушание до въпроса, дали има такива земи, мисля, не е врѣме, а остава само едно и то е, че е внесенъ единъ законопроектъ, подкрѣпенъ отъ 38 подписа. Споредъ реда въ Народното Събрание този законопроектъ иска да се напечати и ще се предаде на една комисия, която ще се избере и на която ще се врѣчи въ рѣцѣтѣ, за да направи заключение по него. И тогава, когато ще се земе да се разглежда членъ по членъ, тогава ще може да стане законъ за преселенцитѣ, който или така може да си остане, или да се прибавятъ въ него още нѣкои точки. Това е работа на комисията. Въ тѣзи точки се споменува за земи и тѣ сж първото условие за тѣзи, които искатъ да дойджъ въ България. Комисията сама ще се поинтересува и ще поиска отъ министерството

свѣдения, колко земи свободни и празни има и на всѣка фамилия по колко ще се даде. Г. Стамбуловъ каза, че законопроектъ ще се направи, когато му дойде реда и че тука има едно прошение, и то трѣба да се разисква и че трѣба да се рѣшава за него, като се ограничимъ само за тѣзи двѣ села предварително, прѣди да се изработи единъ законъ за приемане на преселенци въ България. Азъ мисля, че не ще да сбъркаме, ако да отложимъ това, до когато не стане законъ за всички. Защо да се рѣшава за единъ законъ особено? — Когато ще стане единъ законъ, тогава ще дойджъ преселенци и отъ Ромѣния и отъ Австрия. Най хубаво е така: единъ законопроектъ внесе ли се, да се опредѣли една комисия, на която да се врѣчи да го разгледа и, както обикновеннитѣ комисии, така и тѣ, ще направи своя докладъ на Събранието.

Стамбуловъ: На дневия редъ, както помни г-нъ Предсѣдателъ, бѣше да се разгледа прошењето на тия хора и да имъ се даде рѣшение. Че излѣзе единъ законопроектъ, то го не знаятъ, освѣнтъ тия, които го бѣхж подписали. Г. Предсѣдателъ трѣба да каже, че такъвъ проектъ ще се предложи въ иджцето засѣдание; но най-сетнѣ, това не е голѣма грѣшка. Азъ искамъ само това да припомнимъ, че въ минжлото засѣдание се рѣши, че ще се разгледва прошењето на тѣзи руски Българи. Това искамъ да се пита: ще ли се разисква или не? но, азъ самъ нѣмамъ нищо да прѣдлагамъ.

Савва Илиевъ: За поселението въ прошењията се искатъ такива нѣща, върху които трѣба да се обмисли по дълбоко: приемането и исканieto земя за тѣхъ трѣба да се помоли министерство да каже; могатъ ли да се освободятъ отъ военна повинностъ, отъ даноци и още нѣкои, по одобрението въ прѣнасянието, — това сж всѣки такива нѣща, които трѣба да се пообмислжтъ. Но тука се яви законопроектъ, въ който влизатъ сичкитѣ точки, съ които може да се отговори на прошењето, за това, съмъ на мнѣние, додѣ се не рѣши закона, до тогава и просбата да остане висяща.

Стамбуловъ: Азъ не настоявамъ на никое предложение. Но, въпросътъ е: Събранието ще ли държи редътъ, който е назначенъ въ минжлото засѣдание, или ще земе другъ, то естъ, че трѣба да се направи законъ. Но това не прѣчи да рѣшава за прошењето на тѣзи преселенци и какви имоти да имъ се даджъ. Въ минжлото Събрание се каза, че ще се рѣши този въпросъ, като се говори да се земе въ внимание, да не стане нѣкоя тягота на правителството, защото врѣмето е късно и тѣ, ако искатъ да се преселятъ, трѣба да побързатъ, ако искатъ и сами да стѣпятъ на свой кракъ и да не ставатъ тяжестъ на правителството. Защото, ако пре-

минемъ този мѣсець, немогътъ вече нищо да посѣятъ. Преди да се утвърди законопроектъ въ Събранието и отъ Княза, то можемъ да ги задържимъ така, щото да не могатъ нищо вече да вършатъ прѣзъ тая година. За това, мисля, подобру би било да отговоримъ на тѣхъ, че приемами тѣхното предложение. Какво ще имъ дадемъ? Ще имъ се даде една за разработване земя, която днесъ е соватъ и недава нито 5000 гр. доходъ, но до година, ако има едно село на това мѣсто, може да донесе и 50000 гр. доходъ. Такива пасбища нѣма, като напр. въ Свищовско. Тамъ може да се направятъ нови села, дѣто бѣха черкескитѣ или татарскитѣ. Какво искатъ тѣ? Да се даде на тѣзи хора превозъ отъ Россия до България, да се освободятъ отъ данаци и отъ военна повинность. Това е едно прошение, което сѣкогашъ трѣба пакъ Събранието да рѣшава. За това, неவிждамъ причина защо да се отлага?

Мин. Каравеловъ: Азъ мисля, че единъ законопроектъ е сериозна работа и че може съ него да се почака. Азъ моля за това да се почака. Тука се говори за държавни земи; но такива имаме много малко, само въ нѣкои окрузи, а именно въ Раховский, Никополский и Свищовский окрузи има нѣкои соватлаци; на други мѣста има черкески земи, но тѣ сж на близинитѣ села; тѣй щото, неможемъ да имъ ги недадемъ. За това казвамъ, че въпросътъ е малко мъченъ. Нека министерство да го изучи и то ще го представи въ свое врѣме на Народното Събрание. Колкото за това прошение, то може да се разглежда; но само да не се даватъ нѣкакви привилегии, защото въ Никополъ и Плъвенъ имаме разорени села и тогава и за нихъ трѣбало би да се даждъ сжщитѣ привилегии. Най-вече пакъ не могатъ да се освободятъ отъ военна повинность. Това нѣма право да дава даже Народното Събрание. Колкото за освобождението отъ данокитѣ за 5 години, до колко да имъ се отпусни то немож да зная.

Стефанъ Поповъ: При разискването на законопроекта, нужно е да се види колко Правителствени и колко общински земи има и отъ общинскитѣ да се земе излишка и да се даде на преселенцитѣ. Ако признаваме, че този въпросъ за преселението на налитѣ братя вѣнъ отъ държавата е важенъ, тогава могатъ, прѣди да се одобри закона върху прѣселването, да се рѣшаватъ частнитѣ прошения. —

Мин. Каравеловъ: Въ едно отъ прѣдидинитѣ засѣдания азъ говорихъ, че М-вото мисли да иска тази година единъ кредитъ отъ 100-200,000 фр. за Трънския и Кюстендилския окрѣзи. Ние трѣба да изселимъ безплатно отъ вѣнъ и отъ вътрѣ цѣла частъ на едно население и този въпросъ е сериозенъ. Ние ще искаме за това кредитъ и пълномощие; а до

колко ще успѣемъ, незнаемъ. Освѣнъ това, тѣзи хора сами си избиратъ земи. Правителството може би да намѣри за удобно на друго мѣсто да ги насели, напр. въ Балчикъ. Дѣто има 60 села празни за заселване. Но на тѣхъ харесало Добродолъ, избрали сж най-добро мѣсто, ние не знаемъ да ли нѣкой близки села тамъ не ще заявятъ претенции за мѣстото.

Цеко Петковъ: Азъ ще кажъ за Добродолъ; имало е 300 черкески къщи съ земи и пр. и на това мѣсто искатъ да се населятъ. Има тука единъ отъ представителитѣ, който подаде това прошение и 10 други, дѣто чакатъ въ Ломъ. За това, ако е възможно, да се рѣши прошениято.

Митроп. Милетий: Азъ зная, че тѣзи хора въ селското си постановление не предполагатъ никакви привилегии; нѣ тѣ просто, като българи, които въ нещастни врѣмена се дигнахъ отъ своето отечество и се поселихъ въ Россия, искатъ пакъ да си дойдътъ въ отечеството. Азъ бихъ предложилъ да се земе въ внимание прошениято имъ отъ надлѣжното М-во. Колкото за мѣсто, добру е да се зематъ въ внимание тоже и планинскитѣ жители. Защото на много мѣста имъ е тѣсна земята и тѣ сами се нуждаятъ да се преселятъ, понеже населението е много гъсто; сжщо имаме и въ Софийския окрѣгъ, въ планината е по гъсто заселено отъ колкото по полето. Така щото и тука вътрѣ, въ България, има хора, които искатъ да се преселятъ на други мѣста и тѣ да се зематъ въ внимание.

Сукнаровъ: Азъ като видѣхъ отъ онзи денъ, че се явяватъ прошения за преселване и за да перѣнаваме отдѣлно, намѣрихъ за добро, по мое мнѣние, да направя този законопроектъ, който се и поддържа отъ 38 души; но това не прѣчи да се разглежда прошениято. Относително до земитѣ, никой неможе да каже, че е нѣмало правителствени земи. Събранието, въ това отношение, е властно да направи всичко. Послѣ М-ра на Финанситѣ каза, че сж искали привилегии и освобождение отъ военна повинность. Г. М-ръ, ако бѣше прочелъ проекта, щѣше да види, че въ него не се отстъпва никаква привилегия; но че се даватъ само едни улеснения, което е и твърдѣ неизбѣжно. За това настоявамъ, че трѣба този проектъ да се повѣри на комисията и да се изучи, ако искаме да бждемъ положителни.

Икономъ Попъ Тодоръ: Отъ казването на представителя и на г-на М-ра излиза, че, ако да се приеме, да се работи проекта за преселенцитѣ, то ще има нужда отъ дълбоко изучаване на работата, защото, още не знаемъ, съ какви земи разполагаме. За това, не зная, да ли комисията още въ настоящата сессия или въ бждещата може да изпълни своята задача, да направи единъ общъ законъ, който ще бжде обязателенъ на всички, отъ която стра-

на би дошли. Колкото за прошенето, което е подадено от тѣзи двѣ села, то не може да се остави тѣй. Какъ трѣба да се постѣпи и съ него? Разбирамъ, че трѣба да направимъ да станеше послѣдователно. Ние трѣба да направимъ единъ законъ, а законъ знаемъ какъ става. Това прошение може да се отнася на това или онова Министерство, като се изрази желание, че тѣзи хора могатъ да се приематъ, но безъ никакви условия, или само така, че ще иматъ всички улеснения, които ще се даждъ и на други, както ще говори закона, който ще се изработи. По този начинъ, мисля, да се постѣпи.

Стамбуловъ: Азъ мисля, че, ако проводимъ това прошение на Министерството, безъ всѣкакво рѣшение, то Министерството пакъ ще ни пита за отстъпването на данъцитѣ и на солдатството, а ние трѣба пакъ да го рѣшимъ. Да се пита за онова село, че нѣматъ претенции околнитѣ села, и, ако е тѣй, да каже г-нъ Министръ на Вхтрѣшнитѣ Работи или на Външнитѣ, че тия села нѣматъ претенции, тогазъ можемъ да го рѣшимъ. Колкото за воената повинностъ, то и отъ нея може да се освободятъ за до 2—3 години, за да могатъ да пуснатъ коренъ, да се заселятъ и да не ставатъ теглила на правителството. Знаемъ, че въ Россия по 20—30 год. имъ сж давали привилегии и не сж ги зимали на войска. Въ случай, че стане неурожай, или въобще има затруднения, които могатъ да се случатъ, и за това трѣба да иматъ улеснения. Ако тѣзи мѣста не сж общински и нѣматъ околнитѣ села нѣкои претенции, тогазъ да се разисква въпросътъ.

П. Станчовъ: Тѣй като въпросътъ се ограничи именно върху разискването просбата за преселването на тия 2 села, има да направя това предложение: 1) да се възложи на Министерството преселването на тия 2 села: 2) да се опълномощи или да се задължи Министерството да имъ покаже нѣкаква помощъ за построяване на къщи; 3) да се помогне на бѣднитѣ, които ги има въ преселенцитѣ и въ по-добро устрояване безъ никаква отстъпка на повинностъ.

Мин. Каравеловъ: Азъ пакъ ще кажа, че Министерството ще се обърне къмъ Народ. Събрание за кредитъ. Ако работата се отнесе до Османъ Пазаръ, то можеше повече да имъ се даде въ тази страна помощъ съ дърва, защото тамъ има гора, но въ Ломъ нѣма какво да имъ се дава. Само бѣхъ молилъ да се не даватъ никакви привилегии, защото азъ зная какво е правила Россия и че тя отъ колонизацията не е получила никаква полза нито отъ Нѣмска, нито отъ Българска. Тѣ живѣяха тамъ, експлоатирвахъ 30 год. тамошното население и кога имъ се свършихъ привилегиитѣ, бѣгахъ.

Кирковъ: Въ допълнение думитѣ на г-на Ми-

нистра: азъ познавамъ тѣзи двѣ села въ Ставрополска губерния, Търновка и Царицино. Тѣ неможатъ да извикатъ нѣкси чувства, като ония, които бѣгатъ отъ Македония. Тѣзи сж Българи по кръвъ, но тия не бѣгатъ отъ зло. Азъ могъ да ви увѣря, че тѣ бѣгатъ отъ добро и търсятъ само по-добро. Именно бѣгатъ по причина, както казахъ въ сжботното засѣданне, като се разискваше този предметъ, заради общата военна повинностъ въ Россия. Тѣ намиратъ за добро да бѣгатъ отъ Россия, и тѣ сж съгласни и да заминатъ на свои счетъ. Они казватъ, не сж хора, които трѣсятъ добро, но тѣ просто сж станали вече скитници. Иматъ си волове, покъщнина, къщи и ако си продаждъ всичко това, тѣ ще дойдатъ съ пълни кемери жълтици; слѣдователно, тѣ могатъ много свободно на свой счетъ да се преселятъ, остава само Министерството да имъ покаже земя. Азъ казвамъ повторително, че тѣзи хора изключително не сж бѣженци отъ сила, но че бѣгатъ отъ добро, за да намѣратъ по-добро и тѣ могатъ да дойдатъ на свои разноски.

Мин. Каравеловъ: Министерството може пакъ, повтарямъ, само това да направи, да имъ даде харизма земя и каквато помощъ да имъ се даде, тя е много малка; но други привилегии да имъ се не даватъ можемъ да имъ дадемъ параходъ за прѣселването за улеснение работата имъ, и въобще такива работи, отъ които нѣма голѣми загуби. Ако да искатъ да отидатъ на истокъ, тамъ, пакъ казвамъ, колкото за дърва за построяване на къщи, можемъ да имъ дадемъ.

Наумовъ: Азъ сжщо искамъ да кажа за това, че ние зехме да разгледваме работи, които се отнасятъ по надалечъ. Има наши планински жители, които нѣматъ мѣста и по пѣта виждами македонски бѣжѣнци които нѣматъ къдѣ да се настанятъ. За това, азъ мисля, да се възложи това прошение за преселването на Министерството. Министерството положително като узнае въобще за земитѣ, които имами свободни, тогава въ бѣднцето засѣданне, да направимъ единъ законъ общъ за преселване.

Цеко Петковъ: И ония сж наши братия, бѣгали сж преди 15 години и днесъ искатъ да се върнатъ. Тѣ до днесъ си иматъ тука кумове и други сродници.

Сукнаровъ: Въмоятъ законопроектъ се предвиждатъ и планинци и преселенци въобще. Колкото за Южна България, тя е наша рано или късно и тамошнитѣ жители не могатъ да се считатъ за преселенци.

Мин. Каравеловъ: Ние не сме противъ преселенцитѣ на България, били отъ Румъния, Австрия; земи можемъ да имъ дадемъ, но никакви други привилегии.

Кирковъ: Искамъ да направя забѣлѣжка на

г-на Сукнарова, че Румелийците, които бѣгатъ отъ Одринския вилаетъ, трѣба да ги приемемъ като преселенци. Има Българи прѣснати въ Австрия, Румъния, тѣ желаятъ да се повърнатъ и за това трѣба да съставимъ законъ, та тогава, ако имъ се хареса този законъ, то правителството ще имъ направи улеснения и помощи, които ще се предвиждатъ въ закона. Колкото за този случай, то може щото, съ тѣзи Българи да намѣримъ само главоболне. Тѣ се научихъ да се преселватъ отъ едно мѣсто на друго, ходихъ въ Румъния и кога имъ искахъ войска, бѣгахъ въ Россия, а когато сега почнахъ да ги търсятъ за война и тамъ, тѣ бѣгатъ въ България. Тѣ сж зажиточни села и не сж бѣдни; за това не трѣба да имъ се даватъ никакви привилегии. Колкото за военна повинность Народното Събрание въобще не е компетентно да ги освободи отъ военна повинность, защото всички Българи сж обязани да служатъ на отечеството си. Тоже не могатъ да се опростятъ и отъ налозитѣ.

Стамбуловъ: Дѣто предлага г-нъ Наумовъ, да се не изработва въ тази сесия закона, това трѣба да отхвърлимъ. Законътъ истина, трѣба да се изработи; но трѣба въ него да се спомене, че ще имъ се даде съдѣйствиє и помощъ, а никакви привилегии. Другояче трѣба да се дадѣтъ и на Македонскитѣ бѣженци, които се скитатъ на горѣ на долѣ, сжщитѣ привилегии; при всичко, че знаемъ, че сж били тѣ най-богати хора, но сж разорени, по причина на нашето освобождение; може би да сж се били и лѣли кръвъ. Защото кога се продължаваше боятъ подъ Плѣвентъ, тогава въ тия мѣста, около Кресна, имаше възстание, до когато да дойде громадна турска войска, която е била около 20.000 и тѣй ги съснахъ. Това е първото нѣщо, на което трѣба да обърнемъ внимание и да имъ дадемъ на нитѣ съдѣйствиє. Но, ако тия преселенци отъ Россия бѣгатъ отъ добро за по-добро, то азъ незная, дѣ може да го намѣрятъ. Азъ напредъ настоявахъ на това: но ако има затруднения, то азъ моля, ако е възможно, Министерството да даде своето съдѣйствиє, да се направи единъ законопроектъ и да се отстъпи потребния кредитъ отъ 200.000 фр. за да се възстановятъ бѣжанцитѣ.

М-ръ Каравеловъ: За бѣжанцитѣ сж дадени земи въ турскитѣ села и сега още ги хранимъ. За напредъ ще направимъ да ги преселимъ въ Ряховскій окръгъ, дѣто има черкезски села, направени отъ турски совати. Колкото за данъцитѣ, то едва ли ще бжде нужно да се освободятъ, защото първата година нѣма нищо да плащатъ, като нѣма отъ какво и втората година ще се оправятъ вече; а колкото за военната служба, то никои не е на мнѣние да се освободятъ отъ военната повинность.

Но каквото е станжло до сега за помощитѣ имъ, ще стане и за по натагъкъ.

Д-ръ Минчовичъ: Понеже ще се направи законъ, то азъ оттеглямъ своето предложение, за държимъ само правото си да предложж, когато ще се представи закона.

Председателъ: Сега да се остави ли прошенieto? Какво мисли Народното Събрание?

Д-ръ Молловъ: Г-нъ министръ на финанситѣ моли да му се даде право, за да имъ даде земя. На това да му се отговори и послѣ за другитѣ условия. Тия ще бждѣтъ по закона, който ще се изработи за венчкитѣ преселенци. Тѣзи хора чакатъ отговоръ отъ Събранието, което трѣба да рѣши, че може да имъ се отстъпи земя и да представи това на финансовия министръ, коя именно земя ще имъ даде?

П. Станчовъ: Азъ напредъ направихъ предложение, което, съгласно съ предложението на г-на Д-ръ Моллова, да се възложи преселване то на тѣзи 2 села на министерството и за това да му се открие кредитъ. А послѣ да се представи закона за преселването въобще.

М-ръ Каравеловъ: Отъ Калоферскитѣ и Еленскитѣ колиби искатъ нѣкои хора тоже да се преселватъ и молятъ да имъ дадемъ храна, сѣме и земя. Азъ не съмъ на това съгласенъ, защото на нѣкои си, ако не имъ се ареса тука земята, ще я заоставятъ и ще идѣтъ другадѣ и ще направимъ населението да се скита. За тия, които се преселватъ en grand, като Македонцитѣ и др., да имъ се харижи и земи, на нея земя да не се опредѣля и количеството, защото трѣба да се изучи, колко сж семейства. Министерството иска само да му се даде право, да дава на преселницитѣ Българи отъ Македония, Тракия и Россия или Австрия земи, а послѣ ще иска кредитъ за преселяване. Може и да състави единъ законъ, тогава ще се свърши работата.

Рангелъ Костовъ: Рѣшенieto за земи изобщо не може да се даде. Има много прошения подадени и хора отъ колибитѣ се оплакватъ, че имъ били заети мѣстата отъ татаритѣ въ нашата страна; Въ Бѣлградчикскій окръгъ има челоуѣци, които бѣха испихдени отъ своя собственостъ и сж били принудени да се събирѣтъ отъ двѣ конари въ една, защото имъ се зели притежанията за татаритѣ. За това, трѣба да се земе въ внимание, да се найде такава земя за преселницитѣ, на която да нѣматъ други притежателни права.

Министръ Каравеловъ: Именно право казва г-нъ Рангелъ Костовъ, че били уничтожени български села, а на тѣхни мѣста били населени татари. Бившитѣ притежатели, Българитѣ, били прѣснати и се връщатъ сега. Черкезскитѣ пакъ села сж по-

строили, като се отръзали земи отъ 3 или 4 мери на български села. Азъ мисля, Народното Събрание ще се съгласи да се върнатъ тия, особено тамъ, дѣто е гъсто населението, както въ Българички окръгъ. Но има други мѣста, дѣто мери тѣ сж много голѣми, както въ Раховско и Ломско окръжия и тамо могатъ да се населятъ хора.

Раховский депутатъ: Въ Раховский окръгъ всички черкези и татари, като нѣмаха гори, бѣха населени по други села; селениѣ бѣха отъ това въ голѣмо притѣснение. Правителствени совати имами само 16, въ които могатъ да се населятъ хора.

М-ръ Каравеловъ: Това показва какъ трѣба да бждемъ деликатни въ тѣзи рѣшения. За това Министерството трѣба по-напрѣдъ да изучи това.

Предсѣдателъ: Като давамъ думата на г-на Сукнаровъ, желая да се свърши разискванието.

Сукнаровъ: Само нѣщо ще кажъ още. Не зная защо се говори за различни въпроси, които се сега подигнахъ, когато всичкитѣ тѣзи въпроси ще се даджтъ на надлѣжниятъ Министръ, той да ги рѣшава. Азъ мисля, че най добръ е предложението да се повърне пакъ на комисията, която слѣдъ като изучи предложението, ще направи докладътъ, на Събранието и тогава Събранието може да рѣши така или иначе; да се подигнатъ така частни такива или онакива въпроси, азъ мисля че повече затрудняваи отъ колкото улесняваи работата.

Предсѣдателъ: Мисли ли Събранието че е доста освѣтлено да се произнесе върху това? (Гласове: Достатъчно.)

Стамбуловъ: Върху кой въпросъ да е достатъчно освѣтлено, върху прошенито или върху законопроектътъ?

Предсѣдателъ: Азъ мисля че единъ е въпросътъ, за отговоръ на прошенито. Това е първий въпросъ и отъ него произлизатъ всички други въпроси. Можемъ ли да отговоримъ сега на тѣзи хора или ще остане да се рѣши тогазъ, когато ще имаи законопроектътъ?

П. Станчовъ: Тука има двѣ предложения: едно е за законо-проекта, който се поднесе отъ едно число на депутатитѣ, а второто предложение е отъ много депутати, да се възложи преселяването на тия хора на Министерството, но да имъ не даватъ никакви отстъпки. Сега въпросъ трѣба да стане, кое отъ двѣтѣ предложения да се приеме: именно, законо-проектътъ ли да се даде на една комисия и послѣ да се отговори окончателно на тия хора, или сега да се рѣши да се възложи на Министерството тѣхното преселване и да имъ се даджтъ улеснение и понататкъ да се отвори единъ кредитъ за това.

Предсѣдателъ: Ако се не лажъ, г-нъ пред-

говорившии не е заблѣжилъ, като захваща отъ проектътъ, че разискванието на прошенито е първо а послѣ иде законно-проектътъ. Заради туй питамъ Народното Събрание върху това което разискуваше завчера какво и кога мисли да отговори на тѣзи прошения, сега или послѣ, когато ще разглежда законно-проектътъ. Азъ, впрочемъ, считамъ въпросътъ за исчерпанъ.

Пр. Симеонъ Прѣславский: Менѣ ми се струва че всичкитѣ разисквания и въпроси подигнаха се по поводъ на прошенито отъ тѣзи Българи. Г-нъ Сукнаровъ съ нѣколко представители т. е. съ $\frac{1}{4}$ отъ присѣдствующитѣ мислятъ, че този въпросъ трѣба да се рѣши съ единъ законо-проектъ; има други почитаеми депутати, които мислятъ, че тази работа трѣба да се възложи исклучително на Министра за да я рѣши. Менѣ се струва, че като сж така работитѣ, или трѣба г-нъ Сукнаровъ да отегли своето предложение, ако иска, тогава да остане другото предложение, за да се рѣши въпросътъ отъ Министерството, или друго-яче да се вотира.

Стамбуловъ: Въпросътъ на г-на Сукнаровъ за законопроектътъ е другъ въпросътъ. Щомъ 38 депутати го подържатъ, то трѣба да дойде на разглеждане въ Народното Събрание и тамъ да се приеме или отхвърли. Азъ съмъ убѣденъ, че такъвъ единъ законо-проектъ е нужденъ, когато Народното Събрание го предлага и Министрътъ може, ако вижда въ него нѣщо да го поправи, или може да участвува въ тази комисия, когато ще го разглежда. Това всичко ще стане по свой редъ. Но сега е въпросъ за прошенията на тия хора. Какво мнѣние има тука Народ. Събрание, да се отложи ли тѣхното прошение или да се възложи на Министра, за да го удовлетвори? Тѣ сж двѣ мнѣния по въпросътъ за прошенито; а въпросъ за законо-проектътъ е другъ.

Тодоровъ: Азъ мисля, че и двѣтѣ работи може да се приематъ; но прошенията може да се предаджтъ на министерството за да пресели хората безъ никакви привилегии, до когато се изработи законъ. А за законо-проектътъ да се избере една комисия.

Предсѣдателъ: Сега трѣба да рѣшимъ: разглеждането на прошенито да се възложи ли на министерството или ние да го рѣшимъ?

Д-ръ Молловъ: Менѣ се чини, че министерството не рѣшава такива въпроси, защото тѣзи преселници сж били вече подали прошение на министерството; но министерството го проводи тука; ако сега пакъ го проводимъ на министерството безъ да рѣшимъ, да имъ се даде земля, какво ще бжде? За това да се постави въпросътъ ясно.

М-ръ Каравеловъ: Азъ моля Народното Събрание да вотира само за земля, а за привилегии нищо.

Председателъ: Именно за това трѣба да се вотира, защото министерството не може да располага съ земя.

П. Станчовъ: (Чете своитѣ три предложения както ги по-горѣ наведе.)

Председателъ: Имамъ да забѣлѣжж на г-на депутата отъ Ловечъ, че неговото предложение не може да се земе въ внимание, до дѣто не се подържи отъ 5 души; а онова предложение, както го азъ казахъ, се разисква и завчера. Отказва ли се Народното Събрание отъ него или иска само да го рѣши? Азъ питамъ Народното Събрание, приема ли да се отстъпи на министерството? (Према се). Който не приема, да си дигне ржката. (Никой не дигна.) Сега като се възложи на министерството, то трѣба да има пълномощие, да имъ дава земя. (Гласове: Да дава!)

Стамболовъ: Като се възлага на министерството да рѣши това прошение, то азъ мисля, че ще бжде по-добрѣ, да дойде единъ денъ и да ни каже ето еди кой въпросъ какъ го рѣшихме и тогазъ може да се подигне въпросъ за отстъпване на земя.

М-ръ Каравеловъ: Ние нѣмаме нищо противъ законо-проектъ, само молимъ това, да се не вотира сега; ако иска Събрание, да се изучи сериозно този въпросъ, трѣба да се дадѣтъ на комисията разни свѣдѣния. Азъ мисля, че по-добрѣ би било да се остави на министерството, да направи единъ такъвъ законо-проектъ и ако ще г-нъ Сукнаровъ може да предложи тоже своятъ. (Гласове: Той го е предложилъ.)

Пр. Мелетий Софійскій: Понеже този предмѣтъ иска сериозно разискване, както видимъ, че на нѣкои мѣста населението е твърдѣ гъсто, за това министерството трѣба да изучи предмѣтъ и да го представи на разглеждане на Народното Събрание. Комисията, която ще се назначи, ще се намѣри въ много затруднителенъ въпросъ, върху който само министерството трѣба да даде свѣдения; а сега нито министерството може да го рѣши, като не е изучило предмѣтъ.

М-ръ Каравеловъ: Ние се общаваме, че въ тая сесия ще предложимъ законо-проектъ, защото положението на нѣкои преселеници е ужасно и трѣба да се помогне на нихъ, колкото е възможно поскоро. За една недѣля или една и половина въ тая сесия ще предложимъ законо-проектъ.

Сукнаровъ: Министерството може да предложи свой законо-проектъ, но тоя законо-проектъ е вече влѣзълъ законно въ камарата и той тоже трѣба да се разисква.

М-ръ Каравеловъ: Когато се вотира нѣкой аконъ, трѣба да има първото четение; послѣ се

дава на една комисия, за да даде докладъ, и членъ по членъ трѣба да се разисква въ Народното Събрание. Сега питамъ: Вотиранъ ли е този законъ? (Гласове: Не е!) Рѣшило ли е Народното Събрание да се избере комисия или не? (Гласове: Не.)

Стамболовъ: Азъ разбирамъ, че този законо-проектъ излиза отъ страна на Народното Събрание и които сж го подписали трѣба да си го поддържаватъ. Той е по законна форма внесенъ, слѣдователно трѣба да се избере една комисия, да го разисква. Щомъ е подписанъ законо-проектъ отъ $\frac{1}{4}$ членове на Събрание, не може да се отхвърли освѣтъ ако онѣзи, които сж го представили кажатъ: ние си го оттеглихми. Сега да не би правителството, когато този законо-проектъ се разглежда отъ комисията и представи на Събрание, описирало на нѣкои членове, тогазъ мисля, че най-добрѣ тази комисия да почака една недѣля, като виждамъ че правителството се обѣщава въ разстояние на една недѣля да представи своя законо-проектъ. Министерството може да го предложи; но като има Министерствъ много работа, по добрѣ ще бжде да се присъедини като Министеръ и депутатъ къмъ комисията да се изработи законо-проектъ.

Председателъ: Съгласенъ съмъ по крайнѣй мѣрѣ на това, но когато дойде да се разисква въ Камарата, желатѣ бихъ да се покапятъ, Г-да Министри, да зематъ участие. Затова подобрѣ ще бжде, да се приеме тозъ проектъ или да се направи другъ.

Мин. Каравеловъ: Азъ казвамъ, че трѣба да се изучи земята, за да можемъ да съставимъ такъвъ единъ проектъ. Комисията ще ни вика и ние ще дойдемъ, а преди трѣба да се изучи само въпросъ. Народ. Събрание не може да рѣшава додѣто нѣма свѣдения.

Председателъ: Народното Събрание не е рѣшило, само предлага да се разисква.

Стамболовъ: Ние знаемъ, че въ нѣкои окрузи има много празни села, а пакъ въ други хората трѣба да се изселватъ, че е населението много гъсто. Освѣтъ това чухме отъ г-на Раховскій депутатъ, че въ тамошнѣй окръгъ имало много празни села, и затова щомъ стане единъ законопроектъ, трѣба да се предвидятъ тѣзи земи. А министерството ще извършва като изпълнителна власть. За това въобще не знаемъ, защо би трѣбало да се оттегли този проектъ назадъ?

Мин. Каравеловъ: Въпроса не е за отглаголюване, но ние трѣба само да изучимъ законопроекта. Готови свѣдения още нѣмаме, имами още много други работи, като бюджета и други.

Икономъ П. Тодоръ: Като се поднесе единъ проектъ, трѣба, да се избере една комисия, която да го разгледа; но тазъ комисия има нужда отъ свѣ-

дения да се освѣтли, които може да получи отъ Министерството. Когато отъ Министерството се говори, че ще се даждѣ свѣдения, каза се тоже, че самото Министерство е намѣрило за добръ отъ своя страна да изработи единъ законопроектъ, тогава може още сега да се избере една комисия и тя въ своето врѣме ще иска свѣдения отъ Министерството. А Министерството, като прави законопроектъ тоже трѣбова свѣдения и зарадъ туй работитѣ се сливатъ. Затова азъ мисля, че комисията може да се избере сега, но трѣба да почака 10 или 15 дена, додѣто се доставятъ свѣдения и когато се приготвятъ, заедно съ Министерството да предложи докладъ въ Нар. Събрание.

Стамболовъ: Менѣ се струва, че трѣба да се искатъ обяснения отъ тѣзи, които предлагатъ проектътъ и ако не могатъ да представятъ достаточни свѣдения, тогазъ тѣхний законопроектъ трѣба да падне. Ако азъ предлагамъ законопроектъ, комисията трѣба да иска отъ мене обяснения, а не отъ Правителството. А Правителството може да опонира на това нѣщо и другата частъ на камерата, ако види, че не е основно, може пакъ да го отхвърли.

Сукнаровъ: Наистина много се умори Събранието съ този въпросъ, но азъ искамъ само на г-на Стамболова да отговоря, който казва, че трѣба ония, които предлагатъ проекти да представятъ свѣдения; частно лице не може да представи точни свѣдения, трѣба да ги даде властта. Ако е така, тогазъ Правителството само можеше да представи всичкитѣ законопроекти, а проекти отъ представителитѣ въ Нар. Събрание, трѣбало да се отхвърлятъ. Министри тѣ сж длъжни да даватъ свѣдения и могатъ да ги даватъ, защото при тѣхъ има архиви.

Предсѣдателъ: Има ли да продължаваме? Азъ мисля че трѣба да се произнесе върху избирането на комисията.

Кирковъ: Не свършихми едно нѣщо; ние не сме дали пълномощие на Министерството, да помисли върху земитѣ на тѣзи хора. Трѣба да се предложи на гласоподаване.

Предсѣдателъ: Азъ мисля, че това се свърши, възложи се на Министерството; а колкото за земята изостави се и сега имаме на рѣдъ проектътъ.

Сукнаровъ: Азъ колото помня, такъво рѣшение се зе: че се предостави рѣшението затова на Министерството, и то да ни представи рѣшение по този въпросъ.

Предсѣдателъ: То ще ни даде отговоръ.

Мин. Каравеловъ: Ние искаме едно: Народното Събрание да позволи да дадемъ на тѣзи хора земи; тогава можемъ да направимъ нѣщо. Другояче нищо не можемъ направити и тогазъ работата е свършена.

П. Станчовъ: Менѣ е жалъ, че г-нъ предсѣ-

датель става причина, като не дава дума ни по единъ ни по другъ порядъкъ, да се събрѣ въпросътъ. Най напредъ се вотира само това, че се възлага въпросътъ на Министерството просто както всѣко друго прошение; но не се дава никакво право на Министерството; значи, ние сме рѣшили, че приемаме преселването, а какви права да дадемъ, това не сме рѣшили.

Предсѣдателъ: Ако има добрината г-нъ говоривший да прочете протоколитѣ, ще види, че не е разбралъ добръ. Впрочемъ, ако желае Нар. Събрание да даде пълномощие на Министерството да отстъпва земитѣ, тогазъ на дневенъ редъ е този въпросъ; но азъ мисля, че всинца бѣха тука, когато се изостави този въпросъ за по-подиръ.

Сукнаровъ: Азъ настоявамъ на това, че се рѣши да се даде на Министерството прошенията на тѣзи хора и каквото и да направи Министерството, земи ли ще имъ даде, или иначе ще рѣши, ще ни представи и ние това ще приемемъ и одобримъ. (Гласове: Така е, Други гласове: Не е така).

Мин. Каравеловъ: Народното Събрание ни позволява да дадемъ земи; така ли е или не е? Азъ мисля, че Народно Събрание трѣба да рѣши, и каквото рѣши, това ще правимъ. Сега въпросътъ е: дали ни се даде пълномощие да се даждѣ земи? Ако Народно Събрание е рѣшило, че Министерството има право да дава земи, тогава е свършено. (Гласове: Това не е рѣшено.)

Предсѣдателъ: Това не се е рѣшило. Затова питамъ, уълномощило ли се е Министерството да дава земи на тѣзи преселенци, или не? Който мисли че се е уълномощило, да си дигне ржка! (Никой не дигна.)

Сега давамъ на 5 минути почивка.

(Послѣ распуca),

Предсѣдателъ: Азъ мисля, че Събранието е пълно, да започне работа. Онова което бѣше на дневенъ редъ отъ завчера послѣдствие на прошенията, рѣши се да се възложи на Министерството да рѣши това и да даде на Събранието отговоръ какъ е рѣшило. Въ послѣдствие на тѣзи прошения излѣзе това, че се внесе въ камарата твърдѣ редовно единъ законопроектъ, на който трѣба да се даде редъ, както се даде на всички подобни. Слѣдователно трѣба да се избере една комисия, която ще представи печатанъ рапортъ, да го види Народното Събрание, за да се произнесе върху него. И дѣйствително ще бжде похубаво да не се отлага за друга сесия, но, ако може да се рѣши както забѣлѣжи вече г-нъ Министръ, защото и за колонизацията трѣба да се промисли. — И това е една отъ належащитѣ нужди на нашето отечество. Сега колко души да изберемъ? (Гласове: Трима). Работата не е многослож-

на. Само е нужно да се иска повече време да се испита всичко онова, което се представи и което трѣба да се знае. Колкото за свѣденіята, върху които можемъ да разсуждаваме, то ще ги види Министерството и за това мисля, че се изсква по вече време, а не се изисква твърдѣ много хора.

Грънчаровъ: Като се каза, че г-да Министритѣ ще иматъ участие въ комисията, тогазъ ще могатъ да даватъ свѣденія; и така сж 3 членове достаточни.

II. Станчовъ: Азъ не зная, защо туря ми Министритѣ тука. Министритѣ сж длѣжни да даватъ свѣденія за всичко, което изисква Народното Събрание отъ тѣхъ. Народното Събрание изисква свѣденія и Министерството ще ги даде на комисията. Не трѣба да смѣсва ми работата. Комисията е комисия както всѣка друга комисия, която има да разглежда еди какъвъ предметъ.

Предсѣдателъ: Предложението на г-нъ Грънчарова е, да се избератъ 3 души.

Т. Станчовъ: Малко сж. Азъ мисля, че трѣба по много да бждатъ, за да могатъ по-зрѣло да размислятъ. Могатъ ли тѣзи 3 лица да знаятъ цѣлото княжество и други необходимости, които сж тукъ нуждни? Слѣдователно, мисля, ако бждатъ 6 души, нищо нѣма да повреди за съставяннето на този законопроектъ.

Грънчаровъ: Наистина, че е много важенъ този проектъ, но не е обипиренъ, нѣма много членове. Заради това мисля, че 3 души сж достаточни, а колкото за свѣденія отъ Министерството, азъ разбирамъ, че ще ги искатъ, макаръ че би имало и 100 души въ тази комисия.

Предсѣдателъ: Това имамъ да забѣлѣжа на почетаемий депутатъ отъ Никополъ, защото не бѣше тука и не знае че по голѣмата частъ е занята въ разни комисии, и за това не можемъ да изберемъ помного лица. Азъ ще питамъ Народното Събрание, счита ли достаточни тѣзи 3 души за комисията? (Гласове: Счита! Други гласове, 5 души трѣбватъ.)

Стамболовъ: Азъ мисля, че може да се приеме, да бждатъ по вече и да се зематъ отъ ония, които могатъ да бждатъ въ този въпросъ, като свѣтници; тогазъ 6 души да бждатъ.

Предсѣдателъ: Приема ли Народно Събрание да бждатъ 6 души? (Приема).

(Единъ гласъ): Трѣба да се вотира първото предложение.

Т. Станчовъ: Азъ мисля, че щомъ се приеме второто, тогазъ първото пада.

Предсѣдателъ: Имаше двѣ предложения: или 3 или 6 души. Приемъ се 6 души. Азъ повтарямъ: Приема ли Народното Събрание да бжде комисията отъ 6 души? (Приема), Който не приема да си дигне ржката?

(Никой не дига). Какъ желае Народното Събрание съ явно или съ тайно гласоподавание да избира? (Гласове: Съ явно).

Стамболовъ: Азъ предлагамъ Войвода Цеко Петковъ. (Приема се).

Храновъ: Азъ предлагамъ Нег. Преосвещенство Симеонъ Прѣславский. (Гласове: Приема се).

Т. Станчовъ: Азъ предлагамъ г-на Иордана Тодорова. (Приема се).

Д-ръ Минчовичъ: Азъ предлагамъ г-на Бурмова (Приетъ).

Симидовъ: Азъ предлагамъ Цека Вълчова (Приетъ).

Цеко Петковъ: Азъ прѣдлагамъ Дѣда Безирияна. (Приетъ).

Предсѣдателъ: Сега ще четемъ имената и ще вотираме за всѣкого. —

Мин. Каравеловъ: Г-нъ Сукнаровъ, който е изработилъ проекта, азъ мисля, че тоже трѣба да бжде членъ.

Т. Станчовъ: Той на всѣкий начинъ трѣба да бжде.

Мин. Каравеловъ: За него не трѣба да се вотира; той и така ще бжде членъ на тази комисия.

Стамболовъ: Щомъ г-нъ Сукнаровъ предлага проекта, наистина че трѣба да бжде въ комисията. Като има 6 души тогазъ 3 души могатъ да работятъ и 3 да помагатъ. Г-нъ Сукнаровъ бѣше предложенъ по редъ 3 или 4-ий. Ако не се приеме г-нъ Сукнаровъ, тогазъ може да се тури г-нъ Гинчовъ.

Предсѣдателъ: Именно за него не се е вотираше още.

Митр. Симеонъ Прѣславский: Името на г-нъ Сукнаровъ азъ го чухъ на второто мѣсто.

Мин. Каравеловъ: Азъ не чухъ името на г-нъ Сукнаровъ и бюрото не го чуло.

Баларевъ: Г-нъ Сукнаровъ билъ или не билъ казанъ, то е все едно. Тѣзи г-да сж само кандидати, а не сж още вотирани; може да станатъ 10 души кандидати, а Народното Събрание може да отхвърли нѣкои отъ тѣхъ. —

Митр. Симеонъ Прѣславский: Менѣ ми се струва, че таково нѣщо не е ставало, депутати да предлагатъ кандидати и по подиръ да се вотира. Просто всѣкий депутатъ предлага едного, а Народното Събрание казва да ли го приема или не. Името на г-нъ Сукнаровъ е изказано.

Подъ-Предс. Браделъ: Азъ не чухъ името на г-на Сукнарова. (Гласове: Каза се). Събранието не се е произнесло, дали го приема или не.

Баларевъ: Ние до сега, като избирахме комисии по явно вишегласие, за всѣкого вотирахме особно. —

Предсѣдателъ: Има да ги вотираме сега.

Грънчаровъ: Предложени сж тамъ лица и като се каза тоже и името на г-на Сукнарова, може и за него да се вотира и ако ще станатъ повече отъ 6 души, тоже могатъ да се приематъ за да не губимъ врѣме.

Д-ръ Браделъ: На кое мѣсто се предложи името на г-нъ Сукнаровъ, второ или трето?

Председателъ: Тогавъ ще излезатъ не 6 души но 7. Сега ще вотираме за всѣкого особно. Приема ли се Цеко войвода? Приема се. Който не го приема да си дигне ржката. (Никой не дига): По сжщий начинъ се приематъ Симеонъ Прѣславскій. Сукнаровъ, Бурмовъ, Цеко Вълчовъ, Иорданъ Теодоровъ. Сега е вече кжсно да влѣземъ въ четение на други прошения. Тука има благодарително писмо отъ Арменцитѣ колонисти въ София, които благодарятъ за това, дѣто се позволи да се отпуснатъ 4000 кила жито безъ мито за гладующитѣ въ Армения. Ако обича Народното Събрание да се чете. (Гласове да се чете).

Секр. Коевъ: (Четего).

Председателъ: Има друга една телеграма отъ нѣколко бѣженци отъ Варненската околия, по поводъ на завращанието турцитѣ на своитѣ земи. Ако желае Нар. Събрание може да се прочете и послѣ предадена комисията за законопроекта за преселенцитѣ.

Секр. Коевъ: (Чете).

Председателъ: Народното Събрание помни, че понапрѣдъ стана дума за бѣженцитѣ, да се помисли и за тѣхъ и възложи се на Министерството тази работа. Сега Министерството ни се обѣща, че ще земе всичкитѣ нуждни мѣрки. Прѣди сж се настанили нашитѣ хора на чужди земища, а сега имамъ главоболия, но това е станало по слѣдствие на неправилното постѣпване на бившето Министерство. Сега се възложи на новото Министерство, че трѣба да помисли за тѣзи хора, за да се не гонятъ отъ тамъ, дѣто сж се настанили по напѣдъ. Новото Министерство разбира се, ще има отъ това главоболие. Сега има още $\frac{3}{4}$ часа врѣме и можемъ, ако обича Народно Събрание, да четемъ нѣкои прошения.

Докл. Храновъ: (Чете: Промение на жителитѣ отъ села: Чемлянци, Метохия, и Царица (Кюстендилско окружие съ което се оплакватъ че турцитѣ брата — Едибъ, Челеби и Хамидъ имъ притиснали преди 75 години земитѣ и ги поробили. Въ промениемъ се расправа подробно какъ е станала тая случка.

2) Сжщо има и промение отъ с. Побиевъ камикъ, и Шатковице (Кюст. окр.) противъ турчина Челеби ага, отъ когото се оплакватъ, че преди 75 години по единъ незаконенъ начинъ имъ завзелъ землитѣ и ги поробилъ.

3) Промение отъ жителитѣ на с. Полога, Му-сулъ и Бария (Кюст. окр.) освоени отъ турцитѣ Скен-

деръ спашия и Челеби ага преди 75 години. Начина на освоението се различава отъ предидущия. (Чете промениемъ).

Коммисията мисли за да се изслѣдува това, да се предаде промениемъ на Министерството на Правосждието, което чрѣзъ своитѣ органи има да испитва, тжй ли е или не.

Грънчаровъ: Азъ мисля, че въ Кюстендилскій окржгъ има не само тѣзи села, но има още много други въ таково сжщо положение. (Докладчикъ: Има 46). Има и въ Дубничкій окржгъ заробени села по сжщитѣ средства. Въ Дубница е имало нѣкой си Каргали-ага, който си присвоилъ нѣколко села, които и доднесъ носятъ названието Каргалийски села. За това, азъ мисля, вмѣсто да се прѣдаждатъ тия прошения на Министерството на Правосждието, не ще ли бжде по добрѣ да се опрѣдѣли една комисия, която да отиде на мѣстото и да испита сичко това.

Министеръ Каравеловъ: Министерството тоже е мислило за тия работи и мисли, че трѣба да прати единъ или двама, които да изучатъ добрѣ този въпросъ и да предложатъ въ бжджцето Нар. Събрание нѣщо, за да се устрой тжзи работа. Лесно може да се възложи на Министерството на Правосждието, но трѣба да мислиме, че това е станало прѣди 70 години. Ще гледаме да земемъ нѣкои мѣрки и може би и да се искупятъ тѣзи села или да се направи нѣщо друго. А сега, за да се изучи този въпросъ трѣба специално да се поискатъ свѣдения.

Тодоровъ: До колкото азъ зная, турското правителство нетърпеше никакъвъ феудални системъ (деребейлжкъ,) освѣнъ въ Босна и Херцеговина. Въ турскій канонъ се напомнюва, че има само въ Босна и Херцеговина таквотъ право, но за въ България не чувахъ за таково нѣщо до този день. Въ турскій законъ е казано, че никой чифликъ не може да бжде по голѣмъ отъ 125 донюма, ако е купенъ; толкозъ по вече не може да бжде по голѣмъ, когато е заграбенъ. Таквози нѣщо не може да се търпи въ една конституционна държава, каквата е нашата. Заради туй предлагамъ, да се изслѣдва това и по мое мнѣние 125 донюма може да се даде на тѣзи Господари, а друго що има повече да се раздѣли на селянитѣ. Тамъ има толкова села, които заявляватъ, че нѣматъ ни една педя земя, нѣкой отъ тѣзи турци продадохъ си имуществата за да се изселятъ изъ България и въ врѣмето на продажбата, като се представи случай на нашитѣ да купуватъ, появи се такава конкуренция, што се даваше по 500 гроша за донюмъ. Това е несправедливо; и не може да се търпи въ нашата конституционна държава.

Стамболовъ: Този въпросъ ще се разисква въ идущата сессия; сега на Министерството не остана нищо друго освѣнъ да прати хора, които да изучатъ

този въпросъ. Ще ли искунятъ земитѣ или не, то остава да се разисква въ идущата сесия. За това, да се възложи на Министерството, както комисията предлага, но не на Министерството на Правосъдието, а на пълното Министерство.

Попъ Тодоръ: нѣкои предлагатъ, да се остави сега и да се предаде на Министерството, да изучи това до идущата сесия. Азъ мисля, че този въпросъ трѣба да се рѣши сега; защото, както казва г-нъ Тодоровъ, тия турци и продаватъ ниви и ливади, и ако се остави този въпросъ за по послѣ, то може до тогава вече да бѣде всичко испродадено.

Министръ Каравеловъ: Ако сж купили селенитѣ, тогази е добръ. Гражданинъ, билъ Български билъ Мухамеданецъ, ако земе едно мѣсто несправедливо, трѣба да го повърне; но ако му се падне по право имущество, тогази трѣбало да се искунитъ и отъ турцитѣ и отъ друго, то е все едно. А сега не сме готови да рѣшимъ този въпросъ.

Грънчаровъ: Азъ мисля, че не е все едно единъ Български гражданинъ да купи земи отъ тия хора, да брои пари, а послѣ да му земемъ това и да го даваме на селянитѣ; нужно е просто на тия хора да се забрани да продаватъ; иначе, ще правиме обида на едни или на други.

Доклад. Храновъ: Азъ зная, че едно село е продадено и го купи единъ българинъ; така щото до идущата сесия всичко може да се испродаде.

Мин. Каравеловъ: Прѣди да се рѣши, какъ да направимъ нѣщо, трѣба да изучимъ въпросътъ и легално да постѣпваме. По Турски законъ, както г-нъ Тодоровъ каза, не може да има единъ чифликъ повече отъ 125 донюма. Но, за това, не можемъ още да рѣшаваме, додѣто по напрѣдъ не изучимъ работата.

Т. Станчовъ: Азъ мисля, г-да, че Народното Събрание ще направи най-умно, ако замоли надлежната власть, да даде заповѣдъ да се спре всѣка продажба на тия земи, до гдѣто не се постанови нѣщо извѣстно.

П. Станчовъ: Азъ сжщото щѣхъ да кажъ.

Попъ Тодоръ: Азъ тоже мисля, че тѣзи продажби не могатъ да стававъ, до дѣто не се признае отъ надлѣжнитѣ мѣста, че тия земи сж собственостъ на тия лица, които ги продаватъ. И като се узнае, че тѣзи земи могатъ да се сматратъ, като собственности, може да се позволи продаването. А за сега, трѣба въпросътъ да се распитва и разглежда.

Мин. Каравеловъ: И сждѣтъ може да се откаже, да отхвърли такива продажби.

Предсѣдателъ: Но сждѣтъ отъ дѣ ще знае тѣзи подробности? Споредъ сжществующитѣ закони, сждилищата не могатъ да знаятъ, кой е билъ притежа-

тель на земята преди 10 години, ако това не имъ е извѣстено.

Министръ Цанковъ: Менѣ ми се чини, че най-добръ ще бѣде да се прати единъ чиновникъ, който да испитва работата, а до тогази никакви продажби да не ставатъ. За този постъ трѣба да се земе единъ човѣкъ, който е достоенъ и който разбира отъ този въпросъ.

Министръ Каравеловъ: Това бѣше казано още по напрѣдъ. Министерството скоро ще назначи единъ чиновникъ; но не може да стане порано никакво рѣшеніе, освѣнъ за идущата сесия.

Цеко Петковъ: Заради туй да се запре да се непродава нищо за сега. Това е много згодно. Азъ зная единъ примѣръ отъ кждѣ Елена, дѣто имаме 30 къщи отъ които турцитѣ сж зимали житото, а сламата е останала на селянитѣ. Така има въобще много мѣста, които сж заграбени. Турцитѣ сж ги заграбили, когато не е имало кой да имъ стои на срѣща, и тѣ иматъ за тѣхъ тапия. На Сърбската граница има много земи, които прѣди ги заграбиха черкезитѣ, които сега избѣгнали; тия земи стоятъ сега пусти, нито даватъ на Българитѣ да ги работятъ, нито правителството ги работи. Заради туй, питамъ, не би ли могли човѣци тамъ да оржатъ и косятъ, защото иначе растятъ търніе.

Тодоровъ: Желателно е Министерството на Правосъдието да пише на Окр. Сждове да не потвърждаватъ документи за продажбитѣ, до когато не се назначи единъ чиновникъ за испитване на тѣзи работи.

Министръ Стояновъ: Имамъ да поговоря нѣколко думи относително прошеніето отъ страна на нѣкои земледѣлци на Кюстендилски окръгъ. Азъ слушахъ разни мнѣния, между които бѣше и мнѣніето на г-на Тодорова, че е желателно Народното Събрание да постанови, щото сждилищата да не потвърждаватъ документи за такива продажби. Това не ще ни помогне; най-удобно и най-практично ще бѣде ако Народното Събрание рѣши да се испратятъ тия прошения по сжщия начинъ до Министерството както що стана съ други. И постъ ще се предложи на Народното Събрание, какви мѣрки да станатъ по нататѣкъ.

Тодоровъ: Азъ казахъ, че трѣба да се даде на распорѣждане на Министерството на Правосъдието.

Мин. Каравеловъ: Колкото за въпросътъ, който подигна дѣдо Цеко Петковъ, то ние сами ще се обрнемъ къмъ Народното Събрание да реставрираме правата на онии села, отъ които сж ги зели черкезитѣ.

Предсѣдателъ: Азъ мисля, че въпросътъ е свършенъ. Сега какъ ще приеме Нар. Събрание споредъ мнѣніето на комисията, да се възложи на Ми-

нистерството на Правосъдието ли, или въобще на Министерството (Гласове: Въобще). Приема ли да се възложи въобще на Министерството т. е, на Министерския Съвѣтъ? (Приема се.) Който го не приема да си дигне ржката. (Никой не дигна.)

Докл. Храновъ: Има още едно прошение отъ жителитѣ на село Кацлияни въ Софійскій округъ противъ кациларски бегъ за неправомерно усвояване отъ него селски мери.

Комисията предлага да се отстъпи тоже на Министерството на Правосъдието.

Предсѣдатель: До колкото зная за това, испращано е още въ врѣмето на Имп. Русскій Комисаръ да се изучи този въпросъ. Отъ страна на тукашния окр. Съвѣтъ, ходилъ е човѣкъ, испитвалъ е това и донелъ е рапортъ съ свидѣтелство на всички околни села. Но тукашнитѣ Окр. началници сж се измѣнили, а Окр. Съвѣтъ се интересувалъ за закупуване арендата на тѣзи земи, които сж и продадени вече; и така, този въпросъ се уплѣлъ и не се е дало до сега никакво рѣшение на това прошение. Сега не знамъ Народното Сѣбрание какъ ще се произнесе. Да ли да се проводи туй прошение въобще на Мини-

стерството, или само на Министерството на Правосъдието? (Гласове: Въобще!) Приема ли се да се прати на Министерскій Съвѣтъ? (Приема се.) Който не приема да си дигне ржката. (Никой не дигна.) Сега питамъ: що ще бѣде на дневний редъ за срѣда или за утрѣ?

Сукнаровъ: Азъ бихъ молилъ комисията, която изработва законопроектъ за опълченцитѣ да яви, да ли може да представи за срѣда проектътъ.

Предсѣдатель: Малко е трудно на г-да секретаритѣ да пристигатъ съ протоколитѣ, като имамъ всякой день засѣдания; но азъ мисля, че ако въ случай се позабавятъ протоколитѣ, тогава да се четжтъ на другий день. Ако комисията може да свърши до утрѣ, то ние можемъ да се съберемъ. Какъ мисли комисията? (Гласове: Докладътъ ще се печата.)

Наумовъ: Азъ зная, че докладътъ се печата, но не ще бѣде до утрѣ готовъ. Може ли комисията за прошенията да представи за утрѣ работата?

Храновъ: За утрѣ не може.

Предсѣдатель: Тогазъ ще се съберемъ въ срѣда.

(Конецъ въ 5 часа).

Предсѣдатель { *П. Р. Славейковъ.*

Подпредсѣдатели { *Дрѣ. И. Брадель.*
Н. Сукнаровъ.

Секретари: { *И. Даневъ.*
Хр. Баларевъ.
В. П. Золотовъ.
К. Коевъ.

Управитель на стенографическото бюро А. Безеншекъ.